

FILOZOFIA XVII WIEKU I JEJ HISTORIA – WPROWADZENIE*

Pozycja historii filozofii w ramach nauk filozoficznych jest niekwestionowana. Nawet w gronie przedstawicieli filozofii analitycznej i fenomenologów, tradycyjnie sceptycznych wobec wartości historii filozofii, rzadko spotyka się obecnie postawę radykalnie ahistoryczną. Większość współczesnych filozofów jest przekonana, że historia filozofii jest integralną częścią filozofii o wiele bardziej niż historia jakiegóż nauki szczegółowej. Oczywiście wśród filozofów i historyków filozofii nie ma jedności co do sposobu badania źródeł historycznych. Tym jednak, co charakteryzuje aktualne prace z zakresu historii filozofii, to stopniowe odchodzenie od koncepcji czystego opisu, dominującego w pierwszych dekadach XX wieku. Uwaga badaczy podąża raczej w kierunku studium interpretacji. Sądzi się, że praca historyczna – oprócz tego, że zakłada rzetelną znajomość źródeł oraz tła historycznego, czyli całego kompleksu uwarunkowań, w które uwikłana była omawiana doktryna – musi być jednocześnie pracą filozoficzną, która nie traci z oczu wspólnot problemowych i związków teoretycznych z jednej strony, z drugiej zaś potrafi ustosunkować się do zaproponowanych rozwiązań podanych przez danego filozofa, ocenić ich wartość pod kątem spójności, konkluzywności i prawdziwości. W sposób szczególny dotyczy to historii filozofii nowożytnej, która w przekonaniu wielu filozofów stanowi najlepsze „laboratorium doświadczeń filozoficznych”.

Filozofia nowożytna, pomimo że przechodziła rozmaite okresy, stanowiła pod względem ideowym dość jednolity i stosunkowo spójny ruch intelektualny. Upraszczając można przyjąć, że cały tryb myślenia tego okresu określają trzy cechy: suwerenność umysłu ludzkiego; matematyzacja metody filozoficznej; wolność jako naczelna zasada życia społecznego.

* Przygotowanie niniejszego zbioru tekstów wraz z Wprowadzeniem przeprowadzono w ramach grantu badawczego przyznanego przez Narodowe Centrum Nauki – nr umowy: UMO-2012/07/B/HS1/01959

Artykuły prezentowane w niniejszym numerze „Roczników Filozoficznych” stanowią pierwszą część referatów wygłoszonych podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej „Filozofia XVII wieku – jej źródła i kontynuacje”, zorganizowanej przez Katedrę Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej KUL oraz Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistyczno-Społecznych KUL, która odbyła się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w dniach 17-18 czerwca 2014 r. Konferencja lubelska stanowiła wydarzenie wpisujące się w coroczne spotkania polskich badaczy myśli filozoficznej XVII wieku, organizowanych uprzednio przez Uniwersytet w Białymstoku (2005), Uniwersytet Wrocławski (2006), Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (2007), Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu (2008), Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (2009, 2013), Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (2010, 2012) oraz Uniwersytet Gdański (2011).

Tematem konferencji były główne problemy filozofii XVII wieku – poczynając od badań metafizycznych, poprzez zagadnienia z zakresu logiki, teorii poznania i języka, a kończąc na kwestiach dotyczących etyki, teorii prawa i państwa. Z kolei naczelnym celem konferencji – podobnie jak w latach poprzednich – była prezentacja aktualnie prowadzonych badań nad wczesną filozofią nowożytną w polskich ośrodkach naukowych. Na program konferencji złożyły się sesje naukowe, uporządkowane według głównych problemów podejmowanych w omawianym okresie (metafizyka, epistemologia, logika, antropologia filozoficzna, filozofia religii, filozofia Boga, etyka, filozofia społeczna, filozofia przyrody).

Pisma filozofów XVII wieku są dziełami trudnymi zarówno pod względem stylu, jak i sposobu ujmowania treści filozoficznych. Zawierają jednak bardzo ważne informacje, bez których odnalezienie właściwego sensu rozwoju myśli zarówno nowożytnej, jak współczesnej byłoby niemożliwe. Jestem głęboko przekonany, że niniejszy zbiór artykułów stanowi ważne uzupełnienie polskiego piśmiennictwa filozoficznego na temat dziejów wczesnej filozofii nowożytnej i służyć będzie wszystkim tym, którzy interesują się szeroko rozumianą filozofią i jej dziejami, nie tylko w warstwie historycznej, lecz także systematycznej.

*Dr hab. Przemysław Gut
Organizator konferencji
oraz Redaktor tej części woluminu RF*

* Komitet Redakcyjny „Roczników Filozoficznych” wyraża swoją wdzięczność Panu dr. hab. Przemysławowi Gutowi za trud włożony w zgromadzenie tekstów artykułów poświęconych *Filozofii XVII wieku* oraz merytoryczny nadzór nad całością.